

POTRAGA ZA SREĆOM

DAGLAS KENEDI

Prevela
Maria Toth Ignjatović
■ Laguna ■

Naslov originala

Douglas Kennedy

THE PURSUIT OF HAPPINESS

Copyright © Douglas Kennedy 2001

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

Još jednom za Grejs Karli

*Ne činimo ono što bi trebalo;
Što ne bi trebalo, to radimo;
I oslanjamo se na zamisao
Da će nas sreća voditi.
Metju Arnold*

PRVI DEO

KEJT

JEDAN

PRVI PUT SAM JE VIDELA kraj kovčega moje majke. U svojim sedamdesetim – visoka, sva koščata, prelepe sede kose skupljene u čvrstu punđu na potiljku. Izgledala je baš onako kako bih i ja sama želela da izgledam ako ikada doživim njene godine. Stajala je uspravno, kičma joj je odbijala da se savije pod teretom godina. Besprekorna građa kostiju. Koža joj je ostala glatka. Bore joj nisu narušile izgled lica. Naprotiv, davale su mu karakter, privlačnost. Još je bila privlačna – prigušeno i otmeno. Može se reći da su je nekada muškarci smatrali lepom.

Ali pažnju su mi privukle oči. Sivoplave. Oštro usredsređene, upijajući sve. Pronicljive, budne oči, sa tračkom nagoveštaja sete. Ali ko nije malodušan na sahranama? Ko ne pilji u kovčeg zamišljajući sebe prostrtog u njemu? Kažu, sahrane su za žive. Vraški istinito. Jer mi živi ne oplakujemo samo onog koji odlazi. Plačemo i za sobom. Zbog surove kratkoće života. Zbog silnih besmislica u njemu. Zbog načina na koji se spotičemo kroz život, baš kao stranac bez mape, koji pravi grešku na svakoj okuci puta.

Kada sam ženu pogledala direktno, ona je stidljivo skrenula pogled – kao da sam je uhvatila kako me ispituje. Dete koje ostaje siročje uvek je u centru pažnje prisutnih na sahranama. Kao od najbližeg osobi koja odlazi, od tebe se očekuje da daš ton prilici. Ako si histeričan, ni oni se neće uzdržati od jecanja. Ako samo tiho

plačeš, i oni će tako. Ako susprežeš osećanja, i oni će se ponašati uzdržano, disciplinovano.

Držala sam se pribrano, pristojno – takvi su bili i onih dvadesetak ožalošćenih koji su došli da moju majku isprate na „njeno poslednje putovanje“ – da pozajmim reči upravnika pogrebnog zavoda, koji je taj izraz upotrebio dok mi je saopštavao cenu transporta od njegove kapele u 75. ulici i Aveniji Amsterdam do konačnog odredišta. Neposredno ispod aerodroma *La Gvardija* u Flašing Medou, u Kvinsu.

Kada je žena već okrenula glavu, čula sam jak zvuk motora aviona koji je upravo poleteo prema hladnom, zimskom plavom nebu. Nema sumnje da je većina prisutnih oko groba pomislila kako sam razmišljam o raju – i o mestu moje majke u njemu. A ja sam u stvari samo htela da vidim koju oznaku nosi avion koji je poleteo. *US Air*. Jedan od onih starih 727, koji se i dalje koriste za kraće letove. Možda je to let za Boston. Ili možda za Vašington...

Neverovatno, beznačajne gluposti prolaze vam kroz glavu i u najznačajnijim trenucima života.

„Mamice, mamice.“

Moj sedmogodišnji sin, Itan, držao mi se rukama za kaput. Episkopalni sveštenik, koji je stajao pokraj kovčega, pevao je odlomak iz Otkrovenja:

*I Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih;
I smrti neće biti više, ni plača
Ni vike, ni bolesti neće biti više;
Jer prvo prođe.*

Teško sam gutala. Nema tuge. Nema plakanja. Nema bola. To nije bila priča o životu moje majke.

„Mamice, mamice...“

Itan se i dalje čvrsto držao za moje rukave, privlačio pažnju. Stavila sam mu prst na usne i gladila mu pepeljastoplavu kosicu.

„Ne sad, anđele moj“, šapnula sam..

„Piški mi se.“

Suzdržavala sam smeh.

„Tata će te odvesti“, rekla sam, i podigla glavu da uhvatim pogled svog bivšeg muža. Met je stajao sa druge strane kovčega, čuvajući leđa tom malom skupu. Bila sam prijatno iznenađena kada se jutros pojavio u kapeli. Od kada je pre pet godina napustio mene i Itana, naši odnosi bili su u najboljem slučaju poslovni – svaka izgovorena reč među nama odnosila se na našeg sina i na uobičajena pitanja o novcu koja i one najljucije bivše supružnike nateraju da jedno drugom odgovore na telefonske pozive. Kada je pokušao da se pomiri, ja sam ga odbila. Iz nekih neobjašnjivih razloga, nikada mu nisam oprostila to što je kroz naša vrata izašao pravo u Njen zagrljaj – Gospođica Glava Koja Priča, medijsko čudo sa njujorškog Kanala 4. A Itan je tada imao samo dvadeset i pet meseci.

Nema veze, i ti mali porazi moraju se prihvatiti, zar ne? Pogotovo kada se Met toliko držao muškog obrasca. Ipak, postoji nešto za šta svom bivšem mužu moram odati priznanje: on je postao pažljiv i veoma drag otac. I Itan ga obožava – što su i na sahrani svi приметili, kako je od kovčega s bakom prosto poleteo ocu u naručje. Met je podigao dete u vazduh i videla sam kako mu Itan šapuće kako mora da piški. Met je klimnuo glavom prema meni, spustio dete, obgrlio ga oko ramena i pošao u potragu za najbližim toaletom.

Sveštenik je sada prešao na omiljeni napev za sahrane, Psalm 23:

*Postavio si preda mnom trpezu na vidiku
neprijateljima mojim; namazao si uljem
glavu moju, i čaša je moja prepuna.*

Čula sam kako se moj brat Čarli bori da ne zaplače. Stajao je sasvim pozadi, iza male grupe oko majčinog kovčega. Nema sumnje da je danas osvojio nagradu za Najveće Iznenadenje sahrane – čim je jutros stigao iz El Eja do kapele, siv u licu kao pepeo i zbunjen. Bilo mu je neprijatno. Trebalo mi je vremena da ga prepoznam – nisam ga videla sedam godina, a vreme je učinilo svoje i

napravilo od njega muškarca srednjih godina. No, dobro. I ja sam žena srednjih godina – tek! – ali Čarli (sa pedeset pet, skoro devet godina stariji od mene) zaista izgleda... pa dobro, pretpostavljam da je reč „zrelo“ ona prava. Izgubio je dosta i kose i od svog fizičkog izgleda. Lice mu je postalo neprijatno ružno, opušteno. Oko struka se primećuju velika ispupčenja sa obe strane – a pojas za spasavanje još više ističe loš kraj njegovog crnog odela. Bela košulja bila mu je otkopčana na okovratniku. Crna kravata isflekana. Njegov celokupan izgled govorio je o lošoj ishrani i o izvesnom razočaranju u životu. Iako sam bila dobro upoznata s ovim činjenicama... ipak sam bila zapanjena koliko je ostario, i što je prešao ceo kontinent da bi se danas oprostio od žene s kojom poslednjih trideset godina jedva da je održavao ikakvu vezu.

„Kejt“, rekao je prilazeći mi u holu kapele.

Primitio je zaprepašćenje na mom licu.

„Čarli?“

Sledio je neprijatan trenutak, kada mi se približavao da me zagrlji, pa se predomislio i samo mi je jednostavno uhvatio ruke sa strane. Za trenutak nismo znali šta da kažemo jedno drugom. Najzad sam nekako izustila:

„Ovo je baš iznenađenje...“

„Znam, znam“, rekao je prekidajući me.

„Dobio si moju poruku?“

Klimnuo je. „Kejt... toliko mi je žao.“

Naglo sam se izmakla od njega.

„Nemoj, molim te, da me tešiš“, rekla sam mirno. „Ona je bila i tvoja majka, sećaš se?“

Pocrveneo je. Najzad je uspeo da promrmlja: „Nije fer.“

Glas mi je ostao smiren, vrlo suzdržan.

„Svaki dan poslednjeg meseca – otkad je saznala da odlazi – uporno me je pitala da li si zvao. Kada se približio kraj, počela sam da je lažem i govorim kako svakodnevno zoveš da pitaš za nju. Zato nemoj da mi pričaš o tome šta je fer, a šta nije.“

Moj brat je nemo gledao u linoleum u pogrebnom zavodu. Dva prijatelja moje majke prošla su pored nas. Njihov prijatan ton u glasu malo je povratio Čarlija. Kada je počeo obred u kapeli, seo

je u poslednji red. Ispružila sam vrat da pogledom pređem preko prisutnih – i na tren srela njegov pogled. Uz vidan osećaj neprijatnosti, skrenuo je pogled. Tražila sam ga posle opela, jer sam želela da mu ponudim vožnju do groblja u takozvanoj „porodičnoj limuzini“. Ali Čarli se izgubio. Tako sam se u Kvins uputila sa Itanom i tetkom Meg, očevom sestrom – sedamdesetčetvorogodišnjom profesionalnom usedelicom, koja je poslednjih četrdeset godina alkoholom uništavala svoj život. Bilo mi je zadovoljstvo videti da je ostala trezna za ispraćaj svoje snahe. U retkim prilikama kada je bila trezna, Meg je znala da bude najbolji zaštitnik i saučesnik kakav se samo poželeti može. Pogotovo što je imala jezik ljute ose. Čim se limuzina otisnula od kapele, poveo se razgovor o Čarliju.

„Tako znači“, reče Meg, „odbegli kuronja nam se vratio.“

„Da bi onda munjevito nestao“, dodala sam.

„Doći će on na groblje“, rekla je.

„Otkud znaš?“

„Rekao mi je. Dok si ti okolo škljocala fotoaparatom, po završetku opela, ja sam ga uhvatila na izlazu. 'Sačekaj malo', rekla sam mu, 'i povešćemo te do Kvinsa.' A on, sav umiljat, odgovorio mi je da će radije poći podzemnom. Kažem ti, Čarli je i dalje onaj isti, stari tužni govнар.“

„Meg“, rekla sam pokazujući glavom na Itana. Dete je sedelo pored mene u limuzini, udubljeno u svoju knjigu.

„On ne sluša gluposti koje tetka Meg govori, je li tako, Itane?“

Podigao je pogled s knjige i rekao: „Znam šta znači reč govнар.“

„Divno“, reče Meg zadovoljno mrseći detetu kosu.

„Samo ti čitaj tu knjigu, ljubavi“, rekla sam.

„Kako je to pametno dete“, rekla je Meg. „Odlično si ga vaspitala, Kejt.“

„Misliš, pošto zna i ružne reči?“

„Obožavam žene koje imaju visoko mišljenje o sebi.“

„A to sam ja: gospođa Samopoštovanje.“

„Barem si ti uvek radila one prave stvari. Pogotovo one koje se tiču porodice.“

„O, da – i vidi kuda me je to odvelo.“

„Majka te je obožavala.“

„Da, svake druge nedelje.“

„Znam da je bila teška...“

„Blaže rečeno, nemoguća.“

„Veruj mi, šećeru – ti i ovaj dečkić ovde bili ste joj sve. Zaista sve.“

Ujela sam se za usnu i prigušila plač. Meg me je uhvatila za ruku.

„Veruj mi: i roditelji i deca na kraju dođu do istog zaključka, da su baš oni obavili onaj nezahvalan posao. Niko tu ne izlazi srećan. Nema šanse. Ali barem te neće mučiti griža savesti, kao tvog blesavog brata.“

„Da li znaš da sam mu prošle nedelje ostavila tri poruke da joj je ostalo još samo nekoliko dana i da mora doći da je vidi još jednom.“

„A on te nikada nije ni pozvao?“

„Ali – njegov portparol jeste.“

„Princeza?“

„Niko drugi nego ona.“

„Princeza“ je bio naš nadimak za Holi – odbojnu provincijalku koja se 1975. udala za Čarlija, i postepeno ga ubedila (na osnovu dugačke liste laži i ličnih interesa) da se potpuno odvoji od svoje porodice. Čarliju doduše nije bilo potrebno previše ohrabrivanja za to. Od trenutka kada sam postala svesna svega, znala sam i to, za jednu majku i sina neprilično, da Čarli i moja majka imaju neobično hladan odnos – i da je razlog te netrpeljivosti bio moj otac.

„Kladimo se u dvadeseticu da će se tvoj brat, na kraju, slomiti kod groba“, reče Meg.

„Neće“, rekla sam.

„Ja ga nisam videla, recimo... kada nas je ono poslednji put posetio?“

„Pre sedam godina.“

„Tako je, vrlo je moguće da je to bilo pre sedam godina, ali ja to dete poznajem od rođenja. I veruj mi, on je oduvek sažaljevao samog sebe. Kako sam ga ugledala danas, pomislila sam: jadan naš Čarli, on još uvek igra na onu istu kartu – samosažaljenje. I

ne samo to, muči ga i ona toplo-hladna prevrtljiva griža savesti. Ne može sebe da natera da popriča s majkom na samrti, ali pokušava da se iskupi pojavljivanjem na njenoj sahrani. Kakva tužna gluma.“

„On svejedno neće plakati. Suviše je povređen.“

Meg mi je mahnula novčanicom.

„Keš na videlo!“

Prevrtala sam po džepovima sakoa dok nisam pronašla dve desetice. Mahnula sam novčanicama Megi ispred očiju. „Biće mi uživancija kad ti uzmem dvadeseticu“, rekla sam.

„Ne toliko koliko ću ja uživati gledajući onog malog usranog kako jeca.“

Kratko je pogledala Itana (i dalje udubljenog u svoju knjigu), zatim digla glavu i pogledala u nebo.

„Oprosti“, reče Meg, „ovo mi se malo omaklo.“

I ne dižući glavu sa knjige, Itan dobaci: „Znam šta znači reč usran.“

Meg je dobila opkladu. Posle poslednje molitve nad kovčegom, sveštenik mi je dotakao rame i izjavio saučešće. Onda su i ostali počeli da prilaze jedan po jedan. Dok je trajao taj ritual rukovanja i grljenja, primetila sam onu nepoznatu ženu, kako pognute glave čita natpis na susednom nadgrobnom spomeniku. Natpis sam znala napamet:

Džon Džozef Malon

22. avgust 1922 – 14. april 1956.

Džon Džozef Malon, poznatiji kao Džek Malon. Takođe znan i kao moj otac, koji je iznenada napustio ovaj svet samo osamnaest meseci nakon mog rođenja – a ipak me je njegova senka stalno pratila. To je ona čudna stvar koja se tiče roditelja: oni fizički mogu nestati iz tvog života – možda ih nisi ni upoznao – ali ih se nikada ne možeš osloboditi. To je njihovo konačno zaveštanje – a činjenica je, želeli mi to ili ne, da su oni uvek tu s nama. I bez obzira na to koliko snažno se otimate, oni vas ne puštaju.

Dok me je komšinica sa gornjeg sprata grlila, brzo sam pogledala preko njenog ramena. Čarli se uputio prema očevom grobu. Ona žena je i dalje tamo stajala. Ali kada je primetila da se on približava (očito je znala ko je on), odmah se povukla, oslobađajući prilaz očevom granitnom spomeniku. Čarlijeva glava beše duboko spuštена, koraci nesigurni. Kada je stigao do spomenika, naslonio se da bi se pridržao – i odjednom je počeo da jeca. Najpre je pokušao da obuzda svoje uzbuđenje, ali je izgubio tu bitku i jecanje je postalo nekontrolisano. Polako sam se oslobodila Kristininog zagrljaja. Instinktivno sam poželela da potrčim pravo ka njemu – ali sam zaustavila taj izliv sestrinske samilosti (pogotovo što nisam mogla u trenu da mu oprostim bol od kojeg je majka ćutke patila tolike godine). Umesto toga polako sam pošla ka njemu, i nežno mu dodirnula ruku.

„Je li sve u redu, Čarli?“, pitala sam ga tiho.

Podigao je glavu. Lice mu je bilo crveno kao paradajz, oči u suzama. Iznenada je pokleknuo ka meni, glava mu je pala na moje rame, a njegove ruke zgrabile su me čvrsto, kao da smo dva davljenika u moru. Njegovo jecanje sada je postalo žestoko, otvoreno. Neko vreme stajala sam tako, spuštениh ruku, ne znajući šta da radim. Ali njegov bol bio je tako potpun, tako jak i glasan, jednostavno sam morala da ga zagrlim.

Trebalo mu je dosta vremena da zaustavi plač. Gledala sam ka Itanu (sada se vratio iz toaleta). Met ga je nežno zaustavio da ne potrči ka meni. Mahnula sam sinu, a on me je nagradio jednim od onih njegovih milion osmeha od sto vati, što u istom trenu nadoknadi iscrpljujuću i beskrajnu brigu koja neizostavno prati roditeljstvo. Onda sam pogledala levo od Itana, i opet videla onu ženu. Posmatrala je kako tešim Čarlija. Pre nego što se okrenula od mene, u trenutku sam videla njen prodoran pogled. Oštrina tog pogleda naterala me je da se upitam: odakle nas ona zna?

Ponovo sam se okrenula prema Itanu. A on je s dva prsta naširoko razvukao usta i isplazio jezik – jedna od tačaka njegovog repertoara koju je izvodio kada bi primetio da sam preozbiljna. Prigušila sam smeh. Pogled mi se tada opet vratio na nepoznatu

ženu. Ali nje više nije bilo tamo – videla sam je samu na širokom putu kako korača prema izlazu iz groblja.

Čarli je svom snagom gutao knedle dok je pokušavao da zaustavi plač... Smatrala sam da sam ga dovoljno tešila, pa sam se polako oslobađala njegovog zagrljaja.

„Jesi li sada dobro?“, pitala sam ga.

I dalje je držao glavu pognutu.

„Ne“, prošaputao je, i dodao: „Trebalo je, trebalo je...“

Opet je briznuo u plač. Trebalo je. Izraz u engleskom jeziku koji zadaje najviše muka, samokažnjavanja, ono što stalno izgovaramo tokom ove lakrdije zvane život. Čarli je bio u pravu. Trebalo je. A sada više ne postoji način da bilo šta promeni.

„Vrati se s nama u grad“, rekla sam. „U maminom stanu ima nešto pića i hrane. Sećaš se gde se nalazi, zar ne?“

U istom času pokajala sam se za ono što sam rekla, jer je Čarli nastavio da plače..

„To mi je bilo glupo“, rekla sam tiho. „Žao mi je.“

„Ne može ti biti toliko žao koliko je meni“, rekao je plačući. „Ne koliko...“

Ponovo je izgubio kontrolu, plakao je u besu. Ovog puta nisam ga tešila. Umesto toga, okrenula sam se i ugledala Meg kako kruži u blizini. Izgledala je sasvim smireno, čekajući čas da pritekne u pomoć. Kada sam se okrenula prema njoj, ona je pokazala glavom Čarlija i izvila obrve, kao da me pita: „Želiš li da ja ovde preuzmem stvari u svoje ruke?“ Nego šta. Ona je tada prišla bratancu i rekla: „Hajde de, Čarli“, i uhvatila ga ispod ruke. „Pusti to i prošetajmo malo.“

Met je sada pustio Itana, koji je potrčao prema meni. Čučnula sam da ga dignem u zagrljaj.

„Je li sad bolje?“, pitala sam.

„Toalet je bio grozan“, rekao je.

Okrenula sam se prema majčinom grobu. Sveštenik je još uvek stajao pored kovčega. Iza njega su stajali grobari, na pristojnom rastojanju, ali sam mogla zaključiti da čekaju da odemo kako bi je spustili u zemlju Kvinsa, prineli alat, zatrpali raku, a onda pravac

na ručak ili u obližnju kuglanu. Život stvarno ide dalje – bez obzira na to jesi li ti ovde ili te više nema.

Sveštenik mi je jedva primetno pokazao: *vreme je da se oprostimo*. Dobro, prečasn, neka bude kako kažeš. Uхватimo se svi za ruke i zapevajmo.

Vreme je da se oprostimo od svih...

M-I... Vidimo se uskoro...

K-I... Zašto? Zato što te volimo...

M-A-U-S...

Na tren, vratila sam se u naš stari porodični stan u 84. ulici, između Brodveja i Avenije Amsterdam. Imam šest godina, vratila sam se iz škole, pohađam prvi razred na Brirliju, gledam Anet, Frenkija i sve ostale likove na našem crno-belom „zenitu“, s okruglim ekranom i antenom nalik na zečje uši, i ormarićem od imitacije mahagonija, a majka se tetura prema meni s dve čaše u ruci: sokom od jagoda za mene i kanadskim viskijem s ledenom sodom za nju.

„Kako su Miki i njegovi drugari?“, pita ona, nerazgovetno.

„Oni su moji prijatelji“, kažem.

Spustila se do mene na divan.

„Jesi li ti moja prijateljica, Kejt?“

Oglušila sam se o pitanje. „Gde je Čarli?“

Odjednom je izgledala uvređena.

„Kod gospodina Barklija“, rekla je. Spomenula je plesnu školu, gde su zalizani dečaci kao što je Čarli, vrišteći, odlazili jednom nedeljno.

„Čarli mrzi ples“, rekla sam.

„Ti to ne znaš“, reče majka, otpivši polovinu pića.

„Čula sam kada ti je to rekao“, rekla sam. „Mrzim plesnu školu. Mrzim i tebe.“

„Nije on rekao da me mrzi.“

„Rekao je“, kazala sam, i nastavila da gledam program.

Mama je ispila i ostatak pića.

„On to nije rekao.“

Mislila sam da je to igra.

„O, da, rekao je.“

„Ti ga nikada nisi čula...“

Tu je prekinem. „A zašto je moj otac u raj?“

Posivela je u licu. Ovakav razgovor vodile smo i ranije, i tad već nisam pitala za oca skoro godinu dana. Ali danas sam došla kući s pozivnicom za večer otac–ćerka u mojoj školi.

„Zašto je on morao da ode u raj?“, navaljivala sam.

„Draga, kao što sam ti već i ranije rekla, nije on želeo da ide u raj. Ali se razboleo...“

„Kada mogu da ga vidim?“

Na licu joj se ogledao očaj.

„Kejt... ti si moja prijateljica, jesi li?“

„Pusti me da vidim svog tatu.“

Čula sam kako pokušava da suzdrži plač. „Barem da mogu...“

„Želim da pođe sa mnom u moju školu...“

„Reci mi, Kejt, da li si mi ti prijateljica?“

„Vrati mi mog tatu s neba.“

Glas joj je bio slabašan, piskutav, bezbojan.

„Ne mogu, Kejt. Ja...“

Onda je zaplakala. Privukla me je k sebi, skrivajući lice u moja mala ramena. Uplašila me je na smrt. I naterala me je da pobegnem iz sobe, zastrašena.

Tada sam je jedan jedini put videla pijanu. Tada je prvi i jedini put plakala preda mnom. I tada sam poslednji put od nje tražila da mi vrati oca sa neba.

„Da li si ti moja prijateljica, Kejt?“

Nikada joj nisam odgovorila na to pitanje. Istini za volju, odgovor zapravo ni sama nisam znala.

„Mamice!“

Itan mi je stiskao ruku. „Mamice! Hoću kući!“

Vratila sam se u Kvins. Vratila sam se majčinom kovčegu. I rekla: „Dođi, prvo reci zbogom baki.“

Pustila sam Itana da pride bliže, svesna da su svi pogledi upereni u nas. Prišli smo bleštavom kovčegu od tikovine. Itan je kucnuo prstićima.

„Zdravo, bako. Zbogom, bako.“

Čvrsto sam zagrizla usne. Oči su mi bile pune suza. Kratko sam pogledala očev grob. To je to. To je to: od sada siročić.

Osetila sam tešku ruku na ramenu. Okrenula sam se. Bio je to Met. Odgurnula sam ga. Odjednom sam znala: samo smo Itan i ja, i niko više.

Sveštenik mi je ponovo dao znak. Dobro, dobro. Odlazim.

Stavila sam ruku na kovčeg. Bio je hladan, kao frižider. Povukla sam šaku. Toliko za veliko finale. Opet sam se ujela za usnu, prisiljavajući se da ostanem čvrsta. Pružila sam ruku prema sinu, usmeravajući ga prema automobilu koji nas je čekao.

Met je stajao kod vrata. Govorio je tiho.

„Kejt, ja sam samo želeo...“

„Ne zanima me...“

„Sve što ti želim reći...“

„Razumeš li ti engleski?“

„Hoćeš li me saslušati, molim te...“

Zgrabila sam vrata automobila. „Ne, ne, neću te slušati...“

Itan me je uhvatio za rukav. „Tata mi je rekao da će me voditi u bioskop *Imaks*. Mogu li da idem, mamice?“

Tada sam postala svesna koliko sam bila neprijatna.

„Malo ćemo se družiti u stanu...“, čula sam samu sebe.

„Itanu će biti zabavnije u bioskopu, zar ne misliš?“, reče Met.

Ha, kako da ne. Pokrila sam lice rukama. I tada sam se osećala umornijom nego ikada pre u životu.

„Molim te, mamice, mogu li?“

Digla sam pogled ka Metu. „Kada ćeš ga vratiti kući?“

„Nešto sam razmišljao, možda bi želeo da provede noć kod nas.“

Primitila sam da je odmah zažalio što je izgovorio te poslednje reči. Met je nastavio da priča.

„Odvešću ga ujutro u školu. A može ostati i narednih nekoliko noći, ako je tebi potrebno...“

„Dobro“, rekla sam prekidajući ga. Onda sam čučnula i zagrlila sina. I čula sebe kako kažem: „Jesi li ti moj prijatelj, Itane?“

On me je stidljivo pogledao, i onda na brzinu poljubio u obraz. Želela sam da to uzmem kao potvrđan odgovor, ali sam znala da ću razmišljati o njegovom površnom odgovoru celog dana... i noći. I da ću se istovremeno pitati kog đavola sam uopšte morala da postavim tako glupo pitanje.

Met je pošao da mi dodirne ruku, ali se predomislio.

„Čuvaj se“, rekao je odvođeci Itana.

Onda sam osetila drugu ruku na ramenu. Jednostavno sam je stresla sa sebe, kao da je neka muva, i rekla onom ko mi je stajao iza leđa: „Više ne primam saučešća, zaista.“

„Onda i nemoj.“

Pokrila sam lice rukama. „Meg, oprosti mi.“

„Pomoli se svetoj Mariji, a onda pravo u auto.“

Učinila sam kako mi je naredila. Meg se uvukla u kola pored mene.

„Gde je Itan?“, pitala je.

„Ostatak dana provešće sa ocem.“

„Odlično“, rekla je. „Sad mogu da zapalim cigaretu.“

Dok je tražila svoj merit u tašnici, pokucala je na staklenu pregradu automobila. Vozač je pritisnuo dugme i staklo se spustilo.

„Na sledećem izlazu, drugar“, rekla je Meg, i zapalila cigaretu. Videlo se s kakvim zadovoljstvom uvlači dim.

„Moraš?“, pitala sam.

„Da, moram.“

„To će te ubiti.“

„To se ne zna.“

Limuzina je izašla na glavni grobljanski put. Meg me je uhvatila za ruku, uplićući svoje tanke prste u moje.

„Kako se držiš, srce?“, pitala je.

„Bila sam i bolje, Meg“

„Još nekoliko sati, i cela ova prokleta stvar će se završiti. A onda...“

Meg je slegla ramenima. I jače mi stisla ruku.

„Gde je Čarli?“, pitala sam.

„Otišao je podzemnom, do grada.“

„Zašto to radi, pobogu?“

„Kajanje na njegov način.“

„Gledajući ga tako slomljenog osećala sam sažaljenje prema njemu. Samo da je hteo da podigne slušalicu, mogao je da ispravi toliko toga s majkom.“

„Ne“, rekla je Meg. „Ne bi on tu ništa ispravio.“

Kako se limuzina bližila izlazu, ponovo sam primetila onu ženu. Odlučno je koračala prema izlazu iz groblja, začuđujuće lako za svoje godine. I Meg ju je videla.

„Poznaješ li je?“, pitala sam.

Odgovorila je nešto poput: „Uopšte me ne zanima.“

„Bila je uz majčin grob“, rekla sam. „I zadržala se gotovo do kraja opela.“

Meg je ponovo slegla ramenima.

Rekla sam: „Možda neka besposlena čudakinja što tako tumara po groblju.“

Podigla sam pogled dok smo prolazile pored nje, i brzo ga spustila.

Limuzina je izašla na glavni put i zaokrenula levo prema Menhetnu. Osećala sam se potpuno iznureno. Za trenutak je nastao tajac. Onda me je Meg munula laktom.

„I“, rekla je, „gde su moje pare od oplade?“

DVA

POSLE SAHRANE, od dvadesetoro prisutnih na pogrebu njih petnaestoro svratili su u stan moje majke. Bilo je veoma tesno – majka je u tom malom, jednosobnom stanu na uglu 84. ulice i Avenije Vest End provela poslednjih dvadeset šest godina života (čak i u onim zaista retkim prilikama kada bi ona nešto proslavljala, ne sećam se da je ikada bilo više od četvoro ljudi odjednom).

Nikada nisam volela taj stan. Bio je skućen. Imao je loš položaj. Nalazio se na jugozapadu, na četvrtom spratu, što znači da je gledao na zadnji prolaz, a sunce jedva da je i dopiralo do njega. Dnevna i spavaća soba srednje veličine, kupatilo malo, a kuhinja duguljasta, sa starom opremom i pohabanim linoleumom. Sve je u tom stanu izgledalo staro, istrošeno, vapilo je za obnovom. Tri godine ranije uspela sam da ubedim majku da se stan okreći – ali, kao mnogi stanovi na zapadnoj strani, sjaj nove farbe samo je dodao neki jeftin izgled, novi sloj na već postojeće koje su godina ma nanosili na zid. Tepisi su bili iskrzani, a nameštaj odavno zreo za popravku i presvlačenje. Sve što je od luksuznih stvari imala (televizor, klima-uređaj, sve-u-jednom stereo, korejski proizvod) već je davno bilo zastarelo. Poslednjih godina, kad god sam imala nešto viška novca (što, istini za volju, nije bio čest slučaj), predlagala sam joj da kupimo nov televizor ili mikrotalasnu pećnicu. Ali, ona je uvek odbijala.